

เรื่องที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลมาก ได้แก่ เรื่องการเรียน เมื่อทราบถึง บทบาทของความวิตกกังวลแล้ว ได้มีผู้หาทางช่วยเหลือและหาวิธีลดความ วิตกกังวล โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ จะมีความวิตกกังวลทางการเรียนกับอาชีพ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่ขาดความอบอุ่น ทางครอบครัวจะมีความวิตกกังวลด้านส่วนตัว ด้านการเรียนและด้านอาชีพ มากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่น (สัมมนา เสียงใส, 2521 : 267-277)

ที่นาซันลันด์ คีลลิง (Keeling : 1974 อ้างใน ประครอง จันทร์กอบ, 2531: 21) ศึกษาความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีคะแนนความวิตกกังวลสูงในทุก ๆ ด้าน คูลเลอร์ และโฮลาฮัน (Culler and Holahan, 1980 : 16-19) ศึกษาความวิตกกังวล ความสามารถ ทางการเรียน และผลของการเรียนที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม นอกจากนี้ งานวิจัยที่สนับสนุนผลข้างต้น ได้แก่ งานวิจัยของ ริวบิช (Ruebush, 1963 : 498) และ ซิลเวอร์แมน (Silverman, 1977 : 228 อ้างใน บุญวดี เพ็ชรรัตน์, 2532 : 47) ซึ่งพบว่า บุคคลที่มีความวิตกกังวลในระดับกลาง ๆ จะเป็นผลดีต่อการทำงาน มากกว่าบุคคลที่มีความวิตกกังวลในระดับสูงและต่ำ ต่อมา คาแกน (Kagan, 1978) ได้ศึกษาเรื่อง ความวิตกกังวลกับนักศึกษา พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มีความวิตกกังวลสูง ทำงานประเภทหนึ่งได้ดีกว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีความวิตกกังวลต่ำ

จากการศึกษาเกี่ยวกับความวิตกกังวล ส่วนใหญ่พบว่า ผู้มีความ วิตกกังวลในระดับสูง มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่ากลุ่มบุคคลที่มีความ วิตกกังวลในระดับต่ำและปานกลาง

2.10 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นองค์ประกอบทางจิตวิทยา องค์ประกอบหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรม ด้านบุคลิกภาพ และการเรียนรู้ มีผู้ศึกษาและได้ความหมายไว้ดังนี้

สมิธ (Smith, 1961 : 185 อ้างใน สุจิตรา ศรีประสิทธิ์, 2534 : 26) ได้นิยาม ความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และการยอมรับในตนเอง พิจารณาได้จาก ความขัดแย้งของตนตามความเป็นจริงและตามปณิธาน ด้านความขัดแย้งมีมากจะเป็นสาเหตุให้ตนเองรู้สึกว้า ไม่มีค่าไม่เหมาะสม อันหมายถึง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะเกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นต้องพึ่งผู้อื่นตลอดเวลา

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 6 อ้างใน ประคอง จันทร์กูป, 2531 : 35) ได้นิยามความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึง ความมั่นใจในการทำภารกิจ ใดๆ อย่างองอาจ ถ้าตั้งใจทำภารกิจใดแล้วจะไม่ลังเลหรือวิตกกังวลในความสามารถของตนเอง ไม่มีอาการกลัวว่าจะถูกผู้อื่นติเตียน แม้มีอุปสรรคใดมาขัดขวางก็ไม่ล้มเลิกหรือเปลี่ยนใจใด ใดๆ ทั้งสิ้น จากการศึกษาในเรื่องนี้ สมพงษ์ ตีรพัฒน์ ได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงถึงความมั่นใจในตนเองไว้ 7 ประการคือ

- 1) กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
- 2) ไม่ประหม่า ไม่ท้อถอย ไม่เคอะเขิน
- 3) มีจิตใจมั่นคง มั่นใจในความคิดของตนเอง
- 4) มีความกล้าตัดสินใจไม่ลังเล
- 5) กล้าเผชิญกับความจริง
- 6) มีจิตใจเด็ดเดี่ยว แน่วแน่
- 7) ไม่มีความวิตกกังวล

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย มักมีความรู้สึกเหงาเป็นพิเศษ เพราะขาดเพื่อนสนิท ที่เคยเล่าเรียนและสนุกสนานด้วยกันในสมัยมัธยมศึกษา เมื่อเปลี่ยนสถานศึกษาใหม่ ถึงแม้ไม่มีเพื่อนหรือมีแล้วแต่ยังไม่สนิทสนมคุ้นเคย นักศึกษาก็จะมีความรู้สึกเหงาและว้าเหว่ เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครรัก เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในจิตใจ รู้สึกว่าวุ่น ไม่สนใจในตนเอง พูดถึง คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า จะเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้เข้ากับ

สิ่งแวดล้อมได้ดี และผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด
 தாகเพราะความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนิน
 ไปสู่ความสำเร็จของชีวิต

ในการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักศึกษาวิทยาลัยครู
 บ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า ปัญหาการปรับตัวในสังคมของนักศึกษา คือ
 การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง พุดไม่คล่อง ปฏิบัติตนในทางศาสนกิจไม่ถูกต้อง
 (สมศักดิ์ ประจักษ์, 2506 : 80-82 อ้างใน อรพินทร์ นิมิตรวิวัฒน์,
 2522 : 15) สุวรรณ ญาฬวิงสะ (2513 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง
 เกณฑ์ปกติของบุคลิกภาพเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลสหศึกษาในจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยาศึกษากับเด็กวัยรุ่น จำนวน 1,000 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มี
 อายุ 13-15 ปี ดังกล่าวมั่นใจในด้านการยอมรับตนเองสูง และยอมรับ
 ผู้อื่นปานกลาง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่มีอายุ 16-18 ปี จะยอมรับตนเองและผู้อื่น
 ค่อนข้างต่ำมีความวิตกกังวลและการเก็บตัว ชอบสังคม มีความเชื่อมั่นใน
 ตนเอง

ในด้านบุคลิกภาพ ชูชีพ อ่อนโลกสูง (2516 : 99) ศึกษาความ
 สัมพันธ์ด้านบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า
 เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีบุคลิกภาพที่แสดงตัวมากกว่าเด็กที่มี
 ความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์
 แฉ่งเอี่ยม (2519 : 51-53) ซึ่งกล่าวว่า คนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวจะมีความ
 เชื่อมั่นในตนเองสูง เนื่องจากกระบวนการเรียนในมหาวิทยาลัยที่ต้องพึ่งตนเอง
 การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหา-
 วิทยาลัย การมีความวิตกกังวลในเรื่องการเรียนมากเกินไป ทำให้นักศึกษา
 มีปัญหาในการปรับตัว ซึ่ง วินัย ชรรณศิลป์ (2527 : 26-27) อ้างใน
 ประคอง จันทร์กุ่ม, 2531 : 35) ได้สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้าน
 ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีความ
 เชื่อมั่นในตนเอง สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ และ
 มีความรับผิดชอบสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน สามารถปรับตัว
 ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

นอกจากนี้ วินัย ชรามศิลป์ ยังได้แบ่งองค์ประกอบด้านความ
เชื่อมั่นในตนเอง ออกเป็น 4 ด้านคือ

- 1) ด้านกล้าเผชิญความจริง เป็นลักษณะของบุคคลที่กล้ายอมรับ
ความจริงของตนเองและสิ่งแวดลอม
- 2) ด้านกล้าตัดสินใจ เป็นลักษณะของบุคคลที่กล้าทำสิ่งต่าง ๆ
ด้วยความเห็นของตนเองไม่ลังเลและหวั่นไหวต่อคำติชม
- 3) ด้านผู้นำ เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเสียสละ มีความ
สุจริตธรรม มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ
- 4) ด้านกล้าแสดงออก เป็นลักษณะของผู้ที่กล้าพูดกล้ากระทำ
และแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง ไม่ประหม่า อาย

จากผลการวิจัยของ วาสุกี รัชกุล (2526 อ้างใน ประคอง
จันทร์กบ, 2531 : 15) ซึ่งศึกษาลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ที่มีผล
สัมฤทธิ์สูง ลักษณะด้านบุคลิกภาพ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงเป็นคนอาก
วู้อากเห็น ช่างคิด มีความตั้งใจ โดยเฉพาะชอบทำอะไรด้วยตนเองมีความ
เชื่อมั่นในตนเอง มีความรอบคอบ มีวินัยในตนเองและเป็นคนตรงเวลา

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคลิกภาพ
ความเชื่อมั่นในตนเองนี้ เราสามารถฝึกหรือสร้างให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้
ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีลักษณะเป็น
ผู้นำ มีการยอมรับสภาพตนเอง ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง สาเหตุหนึ่งมี
ผลมาจากความขัดแย้งในครอบครัว จากการสำรวจปัญหาด้านต่าง ๆ ของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาชั้น
ปีที่ 1-4 ของ วิลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 35) พบว่า
นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ค่อนข้างจะมีความไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตอบปัญหา
ต่าง ๆ มีปัญหาในการปรับตัว รู้สึกเหงา ไม่ค่อยมีเพื่อน ต้องการการเอา
ใจใส่ดูแลจากอาจารย์ นอกจากนี้ ประคอง จันทร์กบ (2531 : 107)
ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัย
ในตนเอง แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ และการปรับตัวที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 ในจังหวัดสงขลา พบว่า ความ

เชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ปีเตอร์สัน (Peterson, 1967 : 2076-A อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 7) ได้ศึกษาระยะยาวที่มหาวิทยาลัยยูทาห์ โดยศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่สำเร็จการศึกษามีลักษณะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการยอมรับในตนเองสูง มีลักษณะหลุดจากล่องแคล่ว มีความสง่า เป็นที่เชื่อถือของสังคม ฉลาดรอบรู้ มีนิสัยในการเรียนดี มีปัญหาส่วนตัว ครอบครัวยุติและการปรับตัวน้อยกว่านักศึกษาที่ตกออกกลางคัน

2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

ในกระบวนการของการเรียนรู้อันแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ นักจิตวิทยาหลายท่านให้ความสนใจและศึกษาให้คำนิยามไว้มากมาย ล้วนมีความหมายชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย นักจิตวิทยาและนักวิจัยทั้งหลาย ล้วนปรารถนาให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์มาก ๆ ทั้งนี้เพื่อประสบความสำเร็จในการศึกษานั้นเอง

แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ ได้แก่ แนวคิดของบุคคลต่อไปนี้

กิลฟอร์ด (Guilford, 1959 : 437-439 อ้างใน ประคอง จันทรกูป, 2531 : 17) ได้ศึกษาลักษณะของแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ว่า ประกอบด้วย

- 1) ความปรารถนาที่จะทำกิจกรรมหรืองานให้สำเร็จ
- 2) ความเพียรพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ
- 3) ความอดทน

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961 : 36-62) ได้ศึกษาแรงจูงใจทางสังคมไว้ 3 ประเภท คือ

1) แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือ แรงจูงใจที่เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับเกณฑ์มาตรฐาน จะมีความสับสนใจเมื่อพบความสำเร็จ และมีความกังวลใจเพื่อพบความล้มเหลว

2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive) คือ แรงจูงใจที่เป็นความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับ และนิยมชมชื่นของบุคคลอื่นสิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น

3) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) คือ แรงจูงใจที่เป็นความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม และจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจหากได้ทำอะไรเหนือคนอื่น

นอกจากนี้ พรรณี ชูภัย (2522 : 227-228) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความต้องการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือ เป็นผู้มีความพยายามจะเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ เป็นผู้มีความมานะบากบั่นเป็นผู้มีแผนงาน เป็นผู้มีระดับความคาดหวังสูง

ส่วน สุรางค์ โควีตระกูล (2533 : 123) กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคล พยายามที่จะประกอบพฤติกรรม ให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้

บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่จะทำเพื่อประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แมคเคลแลนด์ (McClelland) ใช้แบบทดสอบที่มาจาก แอปเพอร์เซ็ปชัน (Thematic Apperception test) หรือเรียกชื่อว่า ทีเอที (TAT) วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคนในประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและเอเชียได้ข้อสรุปว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตน และมีความเป็นเลิศในการทำงาน
- 2) เป็นผู้ตั้งวัตถุประสงค์ในระดับกลาง ๆ คือ มีโอกาสทำได้สำเร็จ 50-50
- 3) เป็นผู้มีความพยายามในการทำงาน ไม่ถอยถอย จนถึงจุดหมายปลายทาง

- 4) เป็นผู้มีความสามารถในการวางแผนระยะยาว
- 5) เป็นผู้ต้องการข้อมูลย้อนกลับของผลงาน
- 6) เมื่อประสบความสำเร็จ มักอ้างสาเหตุจากความสามารถ

และความพยายาม

แรงจูงใจจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการเรียนรู้ความล้มเหลวผล
ในการเรียนของนักเรียน นอกจากขึ้นอยู่กับความสามารถแล้ว ยังขึ้นกับแรง
จูงใจด้วย

ส่วนงานวิจัยในเรื่องนี้ มีผู้ศึกษาไว้มากแต่เรื่องแรงจูงใจ
ไม่สัมพันธ์กับการปรับตัว ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้คงมีแต่ศึกษาในแง่แรงจูงใจ
ไม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น ซึ่งผลที่ได้คาดว่าสามารถจะ
อ้างอิงกันได้ ได้แก่ งานวิจัยของ มลวิภา สุวรรณมาลย์ (2515) ศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเก็บตัว แสดงตัว กับแรงจูงใจไม่สัมพันธ์
ของวัยรุ่นที่มีอายุ 10-13 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียน
รัฐบาล จำนวน 674 คน พบว่า บุคลิกภาพแบบเก็บตัวแสดงตัว ไม่มีความ
สัมพันธ์กับแรงจูงใจไม่สัมพันธ์ สำหรับนักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพต่างกันจะมี
แรงจูงใจไม่สัมพันธ์ไม่ต่างกัน นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่างกันจะมีผล
ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจไม่สัมพันธ์ต่างกัน

ในการศึกษาค้นคว้าทางจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร พบว่า แรงจูงใจไม่
สัมพันธ์เป็นตัวแปรหนึ่ง ที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปศาสตร์
และตัวพยากรณ์ทางการเรียนวิชาหลักธรรม คือ แรงจูงใจไม่สัมพันธ์ (สุวิมล
เด่นสุนทร, 2525 : 98-99)

ต่อมา คาน (Khan, 1969 : 216-221 อ้างใน ประคอง จันทร์กอบ,
2531 : 9) ได้ศึกษาองค์ประกอบทางจิตนิสัย (Affective Domain) ที่มี
ความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียน พบว่า เจตคติต่อครู นิสัยทางการเรียน
ความสนใจในวิชาการ ความวิตกกังวล แรงจูงใจไม่สัมพันธ์ แรงจูงใจทาง
วิชาการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียน วิตลา (Whitla, 1969 :
92-93 อ้างในสุจิตรา ศรีประสิทธิ์, 2534 : 30) ได้สรุปงานวิจัยต่าง ๆ

ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับบุคลิกภาพของนักเรียน
ไว้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เป็นนักเรียนที่มีนิสัยในการเรียนดี
มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความสนใจในวิชาที่เรียน มีแรงจูงใจที่จะเรียนให้
สำเร็จสูง ชอบความอิสระชอบออกสังคม มีอารมณ์มั่นคง ควบคุมตัวเองได้
มีความวิตกกังวลน้อย

สรุปได้ว่า แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.12 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเจตคติในการเรียน

2.12.1 ความหมายของเจตคติ

ความหมายของเจตคติมีผู้ให้ความหมายไว้ชัดเจน
และนำมากล่าวถึงได้แก่

กู๊ด (Good, 1959 : 48) ให้ความหมาย เจตคติ ว่าหมายถึง
ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือ
ต่อต้านสถานการณ์บางอย่างหรือบุคคล

อนาสตาซี (Anastasi, 1968 : 80) ให้ความหมาย
เจตคติว่า หมายถึง ความโน้มเอียงที่บุคคลจะมีปฏิกิริยา ตอบสนองต่อสิ่งเร้า
ที่กำหนดให้ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ

ส่วนเจตคติตามความหมายใน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้
ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด
(พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 238)

ดังนั้นจึงพอสรุป ความหมายของเจตคติได้ว่า หมายถึง ความรู้สึก
ท่าที ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด
ทั้งในทางบวกและทางลบ

2.12.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

สรีช นิสาลบุตร (2528 : 150-152 อ้างใน ประคอง
จันทร์กุ่ม, 2531 : 12) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติของนักการศึกษา

และนักจิตวิทยาไว้หลายคน และกล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติที่ยอมรับและนิยมใช้กันในปัจจุบันนี้สองทฤษฎี ได้แก่

2.12.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติที่มีหลายส่วนประกอบ (Multi-Component View of Attitude) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจตคติประกอบด้วยสามส่วนคือ

ก ความรู้ความคิด (Cognition) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความเชื่อ (Opinion or Belief) ที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่น หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

ข ความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affect) หมายถึง ความรู้สึกหรือการประเมินค่า (Feeling or Evaluation) ของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่น หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

ค ความตั้งใจในการกระทำ (Conation) หมายถึง เจตนาต่าง ๆ ทั้งทางด้านพฤติกรรมและด้านการกระทำ (Behavioral Intention or Action Intention) ที่บุคคลแต่ละคนมีอยู่และเป็นแนวทางที่จะใช้ปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น หรือสถานการณ์อื่น

2.12.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติที่มีส่วนประกอบเดียว (Uni-Component View of Attitude) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า ความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affect) ของบุคคลนั้น ๆ เพียงอย่างเดียวที่ควรจะเรียกว่าเป็นเจตคติของบุคคล ส่วนความรู้ความคิด (Cognition) หรือความตั้งใจในการกระทำ (Conation) นั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

เจตคติในการเรียน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้นั้นในวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถจะเรียนได้ดีถ้าหากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น ๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2524 : 137-150) ในด้านงานวิจัยของ นภาพร เมมรักขานิช (2514 : 121) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน เจตคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัฐบาลในเขตพระนคร พบว่า นิสัยในการเรียน เจตคติในการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และในปีเดียวกัน

อำนาจ เลิศชัยนที (2514 : 92) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการเรียน การปรับตัวทางการเรียน ความวิตกกังวลในการเรียนและเจตคติต่อวิชาลึข พบว่า ตัวแปรทั้งสี่ด้าน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ การปรับตัวทางการเรียน และนักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนย่อมมีผล การเรียนดีด้วย นอกจากนี้ อวยชัย วิธสุววรรษ (2521 : 51-53) ได้ศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

ส่วน สุวิมล ว่องวานิช (2523 : ก-ข) ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านเช่าวปัญหา ปัญหาส่วนตัว นิสัยและเจตคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 พบว่า ตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีประกอบด้วยเช่าวปัญหา นิสัยและเจตคติในการเรียนและปัญหาส่วนตัว ด้านความรู้สึกรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

หลังจากนี้ สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2524 : 137-150) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกจากมหาวิทยาลัยกลางคืน โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า สาเหตุของการต้อออกกลางคืน เนื่องจาก

- 1) นักศึกษาบ่งเวลาไม่เหมาะสม และไม่ตั้งใจเล่าเรียน
- 2) นักศึกษามีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาและคณะที่เรียน

ในการศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพมหานคร สุวิมล เค้นสุนทร (2525 : 98-99) พบว่า นิสัยและเจตคติในการเรียน สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ แผนการเรียนศิลปศาสตร์ แผนการเรียนเกษตรกรรม แผนการเรียนช่างอุตสาหกรรมและแผนการเรียนศิลปกรรม

ในต่างประเทศ บราวน์และโฮลท์แมน (Brown and Holtman : 1967 อ้างใน ประคอง จันทรกูป 2531 : 10) ได้ศึกษานิสัยและเจตคติทาง

การเรียนรู้ พบว่า ทั้งนิสัยและเจตคติในการเรียน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าตัวแปรด้านจิตวิทยาอื่น ๆ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 ไดเนอร์ (Diener, 1970 : 396-400 อ้างใน อรพินทร์ ชุชม และอัจฉรา สุขารมณ, 2531 : 32) ได้ศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในมหาวิทยาลัยฮาคินซอ จำนวน 138 คน ได้นำแบบสำรวจเจตคติและนิสัยในการเรียนของบราวน์และโฮลท์แมน แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของคูเดอร์และแบบทดสอบบุคลิกภาพของ คูเดอร์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเจตคติและนิสัยในการเรียน ดีกว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ถัดมา 1 ปี โคเวลล์และเอนท์วิสเซล (Cowell and Entwistle, 1971 : 85-90 อ้างใน อรพินทร์ ชุชม และอัจฉรา สุขารมณ, 2531 : 32) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ เจตคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน 117 คน ใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพและแบบวัดเจตคติในการเรียนเป็นเครื่องมือ พบว่า นิสัยและเจตคติในด้านวิถีทำงาน การหลีกเลี่ยงการผัดเวลา และการยอมรับคุณค่าทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลายปีต่อมา มาโจริบงค์ (Majoribanks, 1987 : 171-178 อ้างใน ประคอง จันทรกูป, 2531 : 13-14) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถ เจตคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่มาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผลปรากฏว่า ความสามารถด้านความรู้ ด้านเจตคติของนักเรียนและผู้ปกครอง ต่อโรงเรียน มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.13 เอกสารผลงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพจิต

นารนพทนต์ผ่น แสงสิงแก้ว (อ้างใน จิตรา วสุวานิช, 2532 : 2) ได้ให้นิยามว่า สุขภาพจิตเป็นสภาพที่จิตที่เป็นสุข และอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ผู้มีสุขภาพจิตดี หมายถึง ผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แกลสเซอร์ (Glasser, 1960 อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรานุกร ฌ อรรถชยา, 2533 : 19) กล่าวในหนังสือ "Mental Health or Mental Illness" ว่า สุขภาพจิต มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "ความรับผิดชอบ" หมายถึง ผู้ที่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขพอควร สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตนเห็นว่ามีค่าและอยู่ภายในกฎเกณฑ์ของสังคม

ฮิลการ์ด (Hilgard : 1962) ได้กล่าวถึงสุขภาพจิตในหนังสือ "Introduction of Psychology" ว่า ผู้มีสุขภาพจิตดี คือ ผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาปัญหาวัยรุ่นที่พบบ่อยคือ ทรนจิต ทรนประสาท และปัญหาทางเพศ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีความวิตกกังวล และมีปัญหาที่ต้องเผชิญหลายอย่าง พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นตัวบ่งว่า ไม่สามารถปรับตัวต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (สมทรง สุวรรณเลิศ, 2517 : 22-28 อ้างใน พวงสร้อย วรกุล, 2522 : 12) จากความหมายสรุปได้ว่า ลักษณะเด่นของผู้มีสุขภาพจิตดี คือ ผู้ที่กล้าเผชิญปัญหาในชีวิตเป็นผู้ที่ยอมรับความจริงแห่งชีวิต จากการศึกษาวิจัยสุขภาพจิตของนักศึกษารามคำแหง รหัส 20 พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มาจากต่างจังหวัดและกลุ่มต่างจังหวัดที่ย้ายมาอยู่กรุงเทพมหานคร จะมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่านักศึกษากลุ่มที่อยู่กรุงเทพมหานครแต่เดิม เนื่องจากนักศึกษาต้องมี การปรับตัวหลายด้าน ทำให้การย้ายถิ่นอยู่จึงมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต (ณรงค์ศักดิ์ ตะละกัญ และคณะ 2521 อ้างใน จิตรา วสุวานิช, 2532 : 118) และในปีเดียวกัน ดวงมาลย์ เริกสำราญ (2519 : 97-116) ศึกษาความสนใจของเด็กวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาจุฬาลงกรณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า ปัญหาที่น่าสนใจมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการปรับตัวกับสภาพ

แวดล้อมโดยเฉพาะ การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน นักศึกษาในมหาวิทยาลัย
เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

สาราช คำรัตน์ (2522 อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรานุกร, 2533 : 13) ได้วิจัยเรื่องสุขภาพจิตของผู้ที่อยู่ในชีวิตวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน ร้อยละ 35 มีแนวโน้มเป็นคนอารมณ์อ่อนไหวง่าย คิดมาก มีความวิตกกังวลสูง เมื่อมีปัญหาสะเทือนใจ มีแนวโน้มที่จะเป็นโรคประสาทได้ง่าย ปัญหาที่ไม่สบายใจมากที่สุดคือ ปัญหาการเงิน รองลงมาคือปัญหาบิดามารดาไม่เข้าใจกัน และที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาการเรียน ทำให้เกิดความวิตกกังวล

ปีเดียวกันนี้ อัมพร โอตระกูล และศรีภูมิ ชนะภูมิ (2522) ได้เปรียบเทียบสุขภาพจิตของนักเรียนไทยในชนบทและในเมือง พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-17 ปี มีปัญหาทางจิตคือ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ร้อยละ 29 ชัดแจ้งกับบิดา ร้อยละ 27.5 อุ่นงาใจในการเรียน ร้อยละ 8.70 มีปัญหาทางจิต ร้อยละ 7.31 ส่วนนักเรียนที่อยู่ในชนบท อายุระหว่าง 12-18 ปี มีปัญหาทางจิตที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาในโรงเรียน ร้อยละ 43.2 ปัญหาทางอารมณ์ร้อยละ 22.5 ปัญหาทางพฤติกรรม ร้อยละ 17.37 และปัญหาสุขภาพเสียดใจ ร้อยละ 2.5

ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กวี สุวรรณกิจ และอัจฉรา จันทิภพ (2520 : 12-23) ได้สำรวจสุขภาพจิตของนักศึกษา พบว่า มีนักศึกษาร้อยละ 41 ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเล็กน้อย ร้อยละ 40.4 ที่มีสุขภาพจิตไม่ดี ส่วนนักศึกษาที่สุขภาพจิตดีเพียง ร้อยละ 18.6 และในการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีสุขภาพจิตไม่ดีต้องเข้ารับบริการทางจิตเวช มีตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงต้องมีการรักษาอย่างจริงจังถึง ร้อยละ 44.2

ในการศึกษาองค์ประกอบคือสุขภาพจิตของนักเรียน นอกจากสภาพของโรงเรียน ครอบครัวและครูแล้ว ยังมีเพื่อน ระเบียบวินัยของโรงเรียน และหลักสูตร นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำจะมีความวิตกกังวลด้านการเรียนและอาชีพ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ต่อมา อัมพร โอตระกูล และเจตสันต์ แดงสุวรรณ (2524 อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรานุกร ๓ อุตุนธา 2533:15) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนชนบทในงานอนามัยชุมชนสูงเนิน

พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุดได้แก่ ปัญหาในการเรียน รองลงมาได้แก่ ปัญหาในเรื่องอาชีพ ส่วนปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหาการปรับตัวด้านอารมณ์และ ส่วนตัว มีความเครียด วิตกกังวลใจอยู่เสมอ รู้สึกท้อแท้ ขาดความเชื่อมั่น ในตนเอง ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของปัญหาพบว่า มาจากครอบครัวของเด็กเอง ถึงร้อยละ 54.3 ปีถัดมา อัมพร โอตระกูล และคณะ (2525) ศึกษาปัญหา สุขภาพจิตในเขตเมือง โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน นักเรียน และนักศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตเมืองมีสุขภาพจิตผิดปกติ ร้อยละ 30 และในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา พบว่า มีสุขภาพจิตผิดปกติ ร้อยละ 26.3

การเจ็บป่วยทางจิตของนักศึกษา สุพา วิสุทธิโกศล (2525) พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตไม่ดีหรือเกิดการเจ็บป่วยทางจิต เนื่องจาก ปัญหาทางอารมณ์และบุคลิกภาพของตัวนักเรียนเอง และในปี เดียวกัน เสาวลักษณ์ เลิศดำรงค์เดช และคณะ (2525) ได้สำรวจ สุขภาพจิตเด็กวัยรุ่น โรงเรียนขอนแก่นวิทยาคมที่มีการย้ายภูมิลำเนา มาอาศัยกับญาติ หอพัก หรือบ้านเช่าว่าจะมีปัญหาสุขภาพจิต หรือไม่ ผลการ วิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2524 : 179-180) พบว่า วัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด ได้แก่ วัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยกับบิดา มารดา

ต่อมา เพ็ชร์ใจ สิ้นฐานคร และคณะ (2527 : ข-จ) ได้ศึกษา ปัญหาสุขภาพจิตนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้ง 2 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2525 โดยศึกษาพบว่า สุขภาพจิตที่ดีและไม่ดี 7 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้าน ครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อหาสาเหตุ และวิธีแก้ปัญหา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น และแบบสำรวจความวิตกกังวลของสปีลเบอเกอร์ (Spielberger) กับแบบสำรวจความซึมเศร้าของเบค (Beck) พบว่า นักศึกษาวิทยาเขตปัตตานี และวิทยาเขตหาดใหญ่ ต่างมีสุขภาพจิตไม่ดีแต่นักศึกษาวิทยาเขตปัตตานี มีภาวะสุขภาพจิตดีกว่านักศึกษาวิทยาเขตหาดใหญ่

นอกจากการศึกษาสุขภาพจิตที่ผ่านมาแล้ว ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับ

ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน ที่มีบิดามารคามีอาชีพในเครื่องแบบและอาชีพอื่น ๆ พบว่าการที่มีบิดามารคามีอาชีพอื่น จะมีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่านักเรียนที่มีบิดามารคามีอาชีพในเครื่องแบบ ช่างท ทัศนาศาสตร์ (2530 : 1469-1473 ต่อมา อภิวันท์ วงศ์ข้าหลวง (2530 อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรางกูร, 2533 : 18) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษา ประศาสน์บัณฑิตวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่า ปัญหาที่ นักศึกษาพบมากที่สุดคือ ปัญหาในการปรับตัวด้านการเรียน ส่วนสุขภาพจิต ของนักศึกษาทั้ง 2 วิทยาลัยไม่แตกต่างกัน จารุวรรณ ตั้งศิริมงคล (2530 อ้างใน เพ็ญทิวา นรินทรางกูร, 2533 : 17) ก็ได้ศึกษาสุขภาพจิตและ การปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 ในกรุงเทพฯ พบว่า มีสุขภาพจิตใน ระดับปานกลาง และในการศึกษาสุขภาพจิตและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของ วัยรุ่นที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างกัน อนุสมศรี อินทนนท์ (2530 : 83-93) พบว่า วัยรุ่นที่อาศัยกับบิดามารดาหรือครอบครัว มีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในวัด สระแก้วและสถานสงเคราะห์ ส่วนในด้านพฤติกรรมสังคม วัยรุ่น วัดสระแก้ว มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าวัยรุ่นที่อาศัยในครอบครัว นอกจากนี้ ยังพบว่า วัยรุ่นหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นชาย แต่ในด้านการแสดงออกวัยรุ่น ชายกล้าแสดงออกมากกว่าหญิง

ในขณะเดียวกัน สำเนา ขจรศิลป์ (2531 : 107-112)

ได้สอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา และผู้บริหารฝ่ายกิจการนักศึกษา ในการประชุม เชียร์และการต้อนรับน้องใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ พบว่า การประชุมเชียร์ และต้อนรับน้องใหม่ที่รุนแรงได้แก่ การวิพาก การให้วิงการลงโทษด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น บังคับให้ดื่มของมึนเมา การเรียกประชุมเชียร์สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง ใช้เวลานานครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยใช้เวลา 18.00-23.00 น. ทำให้เกิดผลเสียหลายประการ คือ นักศึกษาเสียสุขภาพจิต เกิดความวิตกกังวลคับข้องใจ ไม่มีเวลาดูแลตัวเอง เรื่องการเรียน เนื่องจากเวลาหมดไปกับกิจกรรมเชียร์กีฬาและรับน้อง ด้านร่างกายก็อ่อนเพลีย ทำให้ผลการเรียนต่ำ เสียทรัพย์สินเพราะต้องมีการ

จัดเลี้ยง การที่มือบของที่ระลึกต้องดูแลรุ่มน่อง บางครั้งเกิดการไม่เข้าใจกัน มีการทะเลาะวิวาทเกิดการแตกแยก บางรายปรับตัวกับสภาพเช่นนี้ไม่ได้ ต้องลาออกไปจากมหาวิทยาลัย เป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง ล่าสุด ณีญทิวา นรินทรานุกร ๗ อรุทธา (2533 : 66-69) ศึกษาสุขภาพจิตของ นักศึกษาโควต้า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน พบว่า มีสุขภาพจิตระดับปานกลาง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ลึกผิดปกติของร่างกาย ด้านฮ้าคิดฮ้าทำ ด้านติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านซึมเศร้า ด้านก้าวร้าว ด้าน ความกลัวโดยไม่มีเหตุผล ด้านหวาดระแวงและด้านโรควิต

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ แคปแพลน (Kaplan, 1959 อ้างใน พวงสร้อย วรกุล, 2522 : 86) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 510 คน ใน แมริแลนด์ พบว่า นักเรียนที่ปรับตัวได้ดี คือ นักเรียนที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลเหมาะสมกับวัย

ก่อนที่คนเราจะมีอาการสุขภาพจิตไม่ดี ส่วนใหญ่จะมีอาการของความคับข้องใจ โดลมนน และคณะ (Coleman and others, 1984 อ้างใน ณีญทิวา นรินทรานุกร ๗ อรุทธา, 2533 : 22) ได้กล่าวไว้ในเรื่องจิตวิทยา อปกติและชีวิตปัจจุบันว่า มีสาเหตุใดบ้างที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ สรุปได้ดังนี้

1) ความชักช้า เนื่องจากพลเมืองมีมากขึ้น ความต้องการบริการต่าง ๆ มีข้อจำกัด สังคมปัจจุบันมีการแข่งขันมากเวลาเป็นสิ่งที่ค่า ทุกคนทำอะไรต้องแข่งกับเวลา เช่น ปัญหาการจราจรติด

2) ความขาดแคลน ในสิ่งที่เราต้องการแต่มีไม่พอ หรือไม่มีเลย

3) ความสูญเสีย ทรัพย์สินหรือคนที่เรารักตายจากไป เช่น ไฟไหม้ ตึกถล่ม พ่นนมเสียชีวิต

4) ความล้มเหลว หรือพ่ายแพ้ สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแก่งแย่ง แข่งขัน ต้องมีผู้แพ้และผู้ชนะ แต่ผู้แพ้ย่อมมีมากกว่า ความคับข้องใจจึงเกิดแก่ผู้แพ้เป็นธรรมดา

5) ภาวะไร้ความหมาย คนทุกคนตระหนักในชีวิตของตนว่ามีคุณค่า แต่เมื่อไรที่รู้สึกตัวว่าไม่เป็นที่ต้องการของคนอื่นจะรู้สึกไม่มีคุณค่า ไร้ความ

หมาย สู่ผู้เสียความเป็นตัวของตัวเองทันที ในการศึกษาครอบครัวของผู้เจ็บป่วยทางจิต แคนท์เวลล์และเบเคอร์ (Cantwell and Baker, 1984) พบว่า ถ้าบิดาหรือมารดาคนหนึ่งคนใดเป็นโรคจิต ก็อาจจะทำให้บุตรในครอบครัวมีโอกาสเป็นโรคจิตได้สูง นอกจากนี้ ยังพบว่าองค์ประกอบทางจิตสังคม เช่น ความกดดันจากสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู บรรณาการในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน มีส่วนทำให้เป็นโรคจิตได้

จากการศึกษาผลงานวิจัยในด้านสุขภาพจิต ชี้ให้เห็นว่าสุขภาพจิตของบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ความล้มเหลวของการปรับตัวจะส่งผลต่อสุขภาพจิตโดยตรง ในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดีก็น่าจะมีผลต่อการปรับตัวเช่นกัน

2.14 เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

การปรับตัว เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้ที่ปรับตัวได้ดีย่อมมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีบุคลิกภาพที่ดี ในเรื่องนี้มีผู้ศึกษา ทฤษฎีและหลักการ ตลอดจนงานวิจัยไว้มากมายหลายประเด็นดังนี้

ลาซารัส (Lazarus, 1976 : 3-5) กล่าวถึง การปรับตัว (Adjustment) ว่าเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ การปรับตัวเองไปสู่สิ่งแวดล้อม และการปรับสิ่งแวดล้อมมาสู่ตัวเรา

กู๊ด (Good, 1978) อธิบายใน "Dictionary of Education" ว่า การปรับตัวเป็นกระบวนการค้นหาและปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม หรือต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นเมื่อความต้องการถูกสะกดกันด้วยสาเหตุต่าง ๆ ถ้าบุคคลใดบรรลุความต้องการของตนเองได้โดยไม่มี ความขัดแย้งย่อมถือได้ว่าการปรับตัวมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แอทวอเตอร์ (Atwater, 1979 : 5-6) ให้ความหมาย การปรับตัว (Adjustment) ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะสนองตอบ ความต้องการของสิ่งแวดล้อมรอบตัวและสนองตอบความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม บุคคลที่มีการปรับตัวดีคือ ผู้ที่สามารถ

ทำให้เกิดความสัมพันธ์กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในลักษณะของผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำ

จากแนวความคิดของแอกทอเตอร์ มีความคล้ายคลึงกับของ โปดัสกา (Poduska, 1980 : 16-17) จึงให้ความหมายไว้ว่า การปรับตัว เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตามทัศนะของโปดัสกา การปรับตัวที่มีคุณค่าคือ การปรับตัวในเชิงสร้างสรรค์ (Creative Adjustment)

จากคำรา กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 180) กล่าวถึง การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กับตนเอง ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนสามารถอยู่ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้

ส่วน วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนันท์ ชีรดาการ (2522 : 159-160) กล่าวถึงการปรับตัวของบุคคลว่า จะมีการปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจมีความวิตกกังวล เกิดความคับข้องใจและความเครียด

นอกจากนี้ โครว์ (Crow, 1967 : 10-12) ได้แบ่งการปรับตัวออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามสภาพการของมนุษย์ที่ต้องเผชิญ ได้แก่ การปรับตัวต่อครอบครัว (Family Adjustment) การปรับตัวต่อการศึกษา (Education Adjustment) การปรับตัวต่อการประกอบอาชีพ (Occupational Adjustment) และการปรับตัวต่อชุมชนและสังคม (Social and Community Adjustment)

ในขณะเดียวกัน เชฟเฟอร์และโซเบน (Shaffer and Shoben, 1956 : 159-160) ได้แบ่งการปรับตัวของบุคคลตามรูปแบบ พฤติกรรมการตอบสนอง (Respond) คือ

1) การปรับตัวแบบต่อสู้ คือ การแสดงพฤติกรรมสนองตอบ ในเชิงของการเผชิญหน้ากับผู้รุกราน หรือพร้อมที่จะสู้กับสถานการณ์ที่ต้องมีการปรับตัวในทุกๆรูปแบบ

2) การปรับตัวในเชิงถอยหนี เป็นการแสดงพฤติกรรมสนองตอบในลักษณะของการหลบหลีก ไม่เข้าไปใกล้แยกออกจากสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่จะนำมาซึ่งความตึงเครียด หรือไม่สมดุลย์

3) การปรับตัวในลักษณะของการเกิดความกลัว แบบ Phobia จะปรากฏให้เห็นในบทที่มีการปรับตัวไม่ดี (Maladjustment)

4) การปรับตัวในลักษณะของการมีความเจ็บป่วยทางกาย เกิดขึ้น เช่น เป็นอัมพาต หมดความรู้สึก ปวดศีรษะ ปวดท้อง

5) การปรับตัวในลักษณะ การเกิดความกระวนกระวาย (Anxiety) ทำให้บุคคลมีความวิตกกังวลอ่อนแรง มีอาการทางประสาท เสอร์ลอค (Herlock: 1978 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล 2534) กล่าวถึงการปรับตัวว่า บุคคลที่มีการปรับตัวดี จะมีลักษณะยอมรับ

สภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นประชาธิปไตย สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี และหลักการที่ใช้ในการพิจารณา มี 4 ประการคือ

1) พฤติกรรมที่แสดงออก มีความเหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่ม อาวุธและระดับพัฒนาการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

2) มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลทั่วไปทุกกลุ่ม

3) มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่นและต่อบทบาทของตนเองในสังคม

4) มีความพึงพอใจในตนเอง ไม่ว่าจะการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม นอกจากนี้ มนุษย์ ดนะวัฒนา (2526 : 141-143) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีการปรับตัวดีไว้อย่างชัดเจนและละเอียด คือ

1) มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง (Self-Knowledge)

ผู้ที่ปรับตัวได้ดีต้องเข้าใจพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเอง

2) มีความรู้สึกว่าคุณค่า (Self-Esteem) ผู้ที่ปรับตัวตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3) มีความรู้สึกมั่นคง (Feeling of Security) ผู้ที่ปรับตัวได้ดีจะรู้สึกว่า ตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มหนึ่งของสังคม

4) มีความสามารถในการรับและให้ความรัก (Ability to accept and give affection) คนที่ปรับตัวได้ดีต้องมีความรู้สึกนึกถึงความต้องการของคนอื่น

5) มีความพอใจในประสิทธิภาพทางกาย (Satisfaction of bodily desires) คนที่ปรับตัวได้ดีจะมีเจตคติที่ดีต่อความสามารถในการทำงานของร่างกายตนเอง ไม่หมกมุ่น วิตกกังวล

6) ความสามารถที่จะเป็นผู้ให้ความสุข (Ability to be productive and happy) คนที่ปรับตัวได้ดี จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงาน สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ มีความสนุกสนานและกระตือรือร้น

7) ปราศจากความเครียดและความรู้สึกที่เกินขีด (Absence of Tension and Hypersensitive) คนที่ปรับตัวไม่ได้ จะมีความทุกข์ ซึ่งเกิดจากความวิตกกังวล และความเครียด

การศึกษาลักษณะของเด็กที่มีการปรับตัวไม่ดี

โรเจอร์ส (Rogers, 1962 อ้างใน สิบพงศ์ จินดาพล 2533 : 22) ได้บ่งลักษณะของเด็กที่ปรับตัวไม่ดีไว้ 3 พวก คือ

1) พวกที่ไม่ค่อยไฮคี่ที่จะร่วมอยู่ในกลุ่ม เช่น เด็กที่มีวุฒิภาวะเร็ว กิจกรรมของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันไม่ค่อยเป็นที่สนใจ หรือมีความหมายต่อบุคคลเหล่านั้นนัก บางคนมีความรู้สึกไวและมักจะกลัวความตรงไปตรงมาของเพื่อน ๆ จึงทำให้ต้องหลีกเลี่ยงไปเสีย บางคนมีความรู้สึกว่าคนได้รับความขิงขิงจากเพื่อน ๆ เมื่อตอนเป็นเด็กก็ไม่รู้ว่า จะทำตัวให้เข้ากับเพื่อนฝูงได้อย่างไร และมักจะขาดเชยความเปล่าเปลี่ยวโดด หันไปชื่นชมกับสิ่งทีตนเองกระทำ เด็กเหล่านี้ไม่มีความสุขในสภาพโดดเดี่ยวของตนเอง มีความทุกข์ใจในการขาดความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

2) พวกที่สังคมเมินเฉย พวกนี้จะขาดแรงกระตุ้น ที่จะเข้าให้มีส่วนร่วมในกลุ่มการสังคมอาจเพิ่มขึ้นถ้าได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเด็ก ๆ ให้มีตำแหน่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการรับผิดชอบงานและให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ค่อย ๆ เพิ่มทักษะทางสังคมจนเพียงพอที่จะเข้ากับสภาพการณ์ได้

3) พวกที่สังคมขิงขิง พวกนี้ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่ก็ถูกขัดขวาง ไม่ทราบวิธีที่จะเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เพราะขาดคุณสมบัติที่จำเป็น

หรือขาดทักษะในทางสังคมที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

การศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว มีผู้ศึกษาไว้หลายด้าน ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปการสำรวจว่า มีปัญหาด้านใดบ้าง เริ่มตั้งแต่เริ่มต้น สมคิด ไชยอินทร์ (2510 : 26-27 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 29) ศึกษาบุคลิกภาพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความสามารถทางการเรียนสูงและต่ำ โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความสามารถในการปรับตัว และควบคุมตนเองได้มากกว่านักเรียนที่มี ความสามารถทางการเรียนต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภากร จินดาวัฒน์ (2512 : 33-39 อ้างใน ประคอง จันทร์กုပ်, 2531 : 27) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของ นักเรียนชั้น มศ.3 โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความสามารถในการปรับตัวต่ำด้วย และในปี พ.ศ. 2512 นี้ มีผู้ศึกษาเรื่องการปรับตัวได้ผลน่าสนใจคือ นุศล สุวรรณพันธ์ (2512 : 179-183 อ้างใน ประคอง จันทร์กုပ်, 2531 : 28) พบว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถปรับตัวเข้าสังคมได้ดีกว่านักเรียนในต่างจังหวัด และสมใจ ทินพงษ์ (2512 : 45) พบว่า นักศึกษาในส่วนภูมิภาค มีปัญหาในการปรับตัว โดยเฉพาะปัญหาด้านการเงินมากกว่านักศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ต่อมา ประสาร ทิพย์ธารา (2521 : 7) กล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องประสบ และส่งผลกระทบต่อถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าทางการเรียน สรุปว่า ปัญหาที่พบมากคือ ปัญหาทางการเรียนและปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ในปีถัดมา พุทธทรัพย์ วงษ์พานิช (2523 : 46-47 อ้างใน ประคอง จันทร์กုပ်, 2531 : 28) พบว่า ตัวแปรด้านการปรับตัวกับเพื่อน ส่งผลต่อการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีกว่าตัวแปรอื่น

จากการสำรวจปัญหาของนักศึกษาปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2089 คน พบว่า นักศึกษามีปัญหาการปรับตัวทางการเรียนร้อยละ

73.97 ปัญหาการปรับตัวด้านสังคมและสัมพันธภาพร้อยละ 16.08 ปัญหาการปรับตัวด้านหลักสูตรและการสอนร้อยละ 65.62 และปัญหาการปรับตัวทางอารมณ์ร้อยละ 65.05 (สุภาพรรณ โศตรจรัส, 2524 : 1) ที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกษฏร ทาสิกข์ และคณะ (2524) ได้ทำการวิจัยลักษณะที่เป็นปัญหาของนักเรียน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2521-2523 พบว่า นักเรียนมีลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคม คือ มีพฤติกรรมก้าวร้าวและถอยหนีชอบรังแกผู้อื่น ชอบพูดเท็จชอบเก็บตัว มีอาการซึมเศร้า หูดไม่ซัดติเตียนตนเอง วิตกกังวล

นอกจากนี้ ราศรี นิยมธรรม (2524 : 185) กล่าวถึง บุคลิกภาพของเด็กที่แสดงออกมา เมื่อปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ว่ามีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

- 1) ก้าวร้าว คุงัว ไอ้อวด เกี่ยวกับความสามารถของคน
- 2) ถอยหนี เก็บตัว ไม่ชอบพูด ไม่สังคมกับใคร

และมาลินี อัญโพธิ์ (2525 อ้างใน บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ, 2530, 15) ได้ทดลองใช้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอินทารามกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน ผลปรากฏว่า ปัญหาทางด้านปรับตัวของกลุ่มทดลองลดลง

ในปีเดียวกัน เมตตา จินดารัตน์ (2525 : 41) ได้ทดลองการใช้กลุ่มกิจกรรมในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม เช่นเดียวกับ มาลินี อัญโพธิ์ แต่ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน ได้ผลดังนี้ นักเรียนที่มีกิจกรรมกลุ่ม มีความสามารถในการปรับตัวสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ฝึก วรรณษา บุณยโชติ และวัชรวิทย์ ทรัพย์มี (2527 : 295) ใช้แบบสำรวจปัญหาซึ่งสร้างตามแบบการสำรวจของ มูนนี่ส์ ฟอรัม ซี (Mooney Problem Checklist Form C.) พบว่า มีปัญหาหลายด้านเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ปัญหาด้านกิจกรรมและการพักผ่อน

หย่อนใจ ร้อยละ 36 ปัญหาด้านการปรับตัวทางการเรียน ร้อยละ 25 ปัญหา
ด้านเพศ ร้อยละ 18 ปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับคน ร้อยละ 16
ปัญหามากในด้านครอบครัว ร้อยละ 15 ปัญหามากในด้านสุขภาพ ร้อยละ 13
ปัญหามากในด้านบุคลิกภาพ ร้อยละ 10 ปัญหามากในด้านเพื่อนและการ
เข้าสังคม ร้อยละ 9 ปัญหามากในด้านการเงิน ร้อยละ 7 และสรุปรวมว่า
นักศึกษา ส่วนภูมิภาคมีปัญหาต่อนักศึกษาในส่วนกลาง นอกจากนี้ในปี
เดียวกัน ประวิฬ สิ้น เศรษฐกุล และคณะ (2527 : 70) เปรียบเทียบ
ลักษณะบุคลิกภาพของแคลิฟอร์เนีย (California Personality
Inventory) ระหว่างนักเรียนมัธยมที่ปกติ และนักเรียนมัธยมที่มีปัญหาในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนชายที่มีปัญหา จะมีอารมณ์อ่อน
ไหวง่าย สับสน ไม่เป็นระเบียบ ขาดความอดทน ไม่สามารถปรับตัวอยู่กับ
เพื่อนได้อย่างเหมาะสม ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปัญหาจะมีแนวโน้มชอบเก็บตัว
ไม่ชอบค้นคว้า ไม่ชอบพบปะเพื่อนฝูง ไม่ชอบสังสรรค์กับบุคคลอื่น มีความคับ
ข้องใจความวิตกกังวล จะมีพฤติกรรมแปลก ๆ เช่น มีพฤติกรรมเหมือนเด็ก
ไม่สามารถตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ ขาดความมั่นใจ รู้สึกสับสนในตนเอง

จากการศึกษาการปรับตัวด้านเพื่อน จิราภรณ์ หุ่นตระกูล
(2528 : 51-52 อ้างใน บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ, 2530 : 16)
ได้ทดลองใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาการปรับตัว ด้านเพื่อนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมียนนาวิกกรุงเทพฯ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง
กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ได้ผลตามคาดหวังคือ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการ
ทดลอง มีความสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุม ถัดมาในปี 2529 วันชาติ
อ่วมแจ้ง (2529 : ๑) เปรียบเทียบภูมิหลังและปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา
สภาพัฒนาวิทย์และนักศึกษาสภาพปกติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน
302 คน และ 789 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษากลุ่ม
ที่มีสภาพัฒนาวิทย์ที่มีปัญหาด้านการเรียนและด้านการเงิน

เนื่องจากในระบบการสอบคัดเลือก ปัจจุบันได้จัดให้มีการสอบ
คัดเลือก เพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยแบบโควต้า ทำให้มีผู้สนใจและศึกษา
ถึงปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษาโควต้า มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ เพ็ญทิว่า นรินทรางกูร ๗ อสุทธา (2533 : 63-69)

ศึกษา โดยจำแนก เพศ ชั้นปี วิชาเอกของนักศึกษาโควต้าจำนวน 204 คน โดยให้ตอบแบบสอบถามปัญหาในการปรับตัว (Mooney Problem Check list) และแบบสอบถามสุขภาพจิต (SCL-90) พบว่า นักศึกษาโควต้าส่วนใหญ่ คิดว่าตนเองมีปัญหาการปรับตัวที่ระดับน้อย ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านกิจกรรมทางสังคมและสังคมนาคาร ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษา และด้านหลักสูตรและการสอน ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาโควต้า พบมากแต่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านย้ำคิดย้ำทำ ด้านรู้สึกผิดปกตเกี่ยวกับร่างกาย ด้านความรู้สึกซึมเศร้า ก้าวร้าว ชอบทำลาช กลัวโดยไม่มีเหตุผล ด้านความระแวง และด้านอาการทางจิต นักศึกษาโควต้าเพศชาย และหญิง มีปัญหาการปรับตัวด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษาแตกต่างกัน นักศึกษาโควต้าที่เรียนอยู่ชั้นปีแตกต่างกัน มีปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน นักศึกษาโควต้าที่เลือกเรียนวิชาเอกแตกต่างกัน มีปัญหาการปรับตัวต่างกัน

ในต่างประเทศ ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้มากมาย สำหรับงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และมีผลงานน่าสนใจได้แก่ งานวิจัยของ คาร์ (Carr, 1956 อ้างถึงใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533: 28) ซึ่งศึกษาปัญหาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟลอริดา เมื่อปีการศึกษา 1951-1952 พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนคัมมีจำนวนน้อยกว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนอ่อนและเมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนอ่อนมีปัญหาในด้าน การปรับตัวทางการเรียน ส่วนในด้านกิจกรรมสังคมนาคารและสังคม สามารถปรับตัวได้ดีกว่ากลุ่มเรียนดี และปัญหาที่กลุ่มนักศึกษาเรียนคัมมีมากกว่ากลุ่มเรียนอ่อนคือ ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายระยะยาวในภาพรวม นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีปัญหา ด้านสังคมและบุคลิกภาพมากกว่าปัญหาด้านศาสนาวชิการและความสัมพันธ์ทางเพศ

ต่อมาปีเตอร์สัน และคณะ (Peterson and others, 1959 อ้างถึงใน ประวิศ สิ้นเสวยชกุล และคณะ, 2527 : 36) ศึกษา พบว่า บุคลิกภาพของเด็กเกรและเด็กปกติ มีสาเหตุจากความไม่ลงรอยกันภายในครอบครัวและความลำบากในการเรียน เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

ส่วนมากจะมีความสามารถในการปรับตัว ทางสังคมและแก้ปัญหาการปรับตัว ได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรอนลันด์ (Gronlund, 1959 อ้างใน มนุษย์ เป็นเจวิญ, 2522 : 17) ซึ่งพบว่า เด็กที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุ ให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดของอารมณ์ ลาซารัส (Lazarus, 1961 : 10 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 2) กล่าวว่า ความล้มเหลวของผู้เรียนในการปรับตัวในมหาวิทยาลัย มีส่วน ทำให้ผู้เรียนพลาดโอกาสในการเล่าเรียนได้

ดีเซน่า (Desena, 1964 : 145-149 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 30) ได้เปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ที่มีผลการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ได้ผล สรุปว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงมีความสามารถในการปรับตัวได้ดี และ รวดเร็วกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนปานกลางหรือต่ำ ถัดมาอีก 2 ปี ดีเซน่า (Desena, 1966 : 351-355 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 30) ได้สำรวจปัญหาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเดิมอีกโดยใช้แบบ สำรวจปัญหามูนนี่ ฟอรัม ซี (Mooney Problem Checklist Form C.) พบว่า นักศึกษากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาด้านการเงิน ด้าน ที่อยู่อาศัยและการหารายได้ มากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และสูง แต่มีปัญหาทางสังคมน้อยกว่าทั้งสองกลุ่มข้างต้น เมื่อลำดับความสำคัญ ของปัญหาที่พบมากใน 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว ด้านการเรียน ด้าน กิจกรรมทางสังคมและการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านสัมพันธ์ภาพในสังคม ด้าน อนาคตเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ด้านความรู้สึคนักคิดเกี่ยวกับตนเองด้านความ สัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศชั้นกลางหรือต่ำ ถัดมาอีก 2 ปี ดีเซน่า (Desena, 1966 : 351-355 อ้างใน สืบพงศ์ จินดาพล, 2533 : 30) ได้สำรวจ ปัญหาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเดิมอีก โดยใช้แบบสำรวจปัญหามูนนี่ ฟอรัม ซี (Mooney Problem Checklist Form C.) พบว่า นักศึกษา กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย

และการหารายได้ มากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและสูง แต่มีปัญหาทางสังคมน้อยกว่าทั้งสองกลุ่มข้างต้น เมื่อลำดับความสำคัญของปัญหาที่พบมากใน 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ด้านกิจกรรมทางสังคมและการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านสัมพันธภาพในสังคม ด้านอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้แก่ นักเรียนที่มีนิสัยในการเรียนดี มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความสนใจในวิชาที่เรียน มีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูง มีความวิตกกังวลน้อย มีอารมณ์มั่นคง ควบคุมตัวเองได้ ชอบความเป็นอิสระ ชอบออกสังคม

ในมหาวิทยาลัย แต่ละคณะประกอบด้วย สาขาวิชาเรียนหลาย ๆ สาขา แอสติน (Astin, 1971 : 141) พบว่า การเลือกสาขาวิชาเรียน และการเลือกอาชีพของนักศึกษา ส่วนใหญ่คล้ายคลึงตามกลุ่มเพื่อน และในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในมหาวิทยาลัย เฮิร์ด (Hurd, 1971 : 3793-A) พบว่า การพัฒนาความเป็นตัวของตนเอง และการมีทัศนคติที่ดีเกิดจากอิทธิพลกลุ่มเพื่อน

เดลฟท์ (Delph, 1971 : อ้างอิง เพ็ญทิวา นรินทรานุกร ฌ อรรถชวา, 2533 : 21) ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในด้านการปรับตัว พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางบ้านยากจนแต่ผลการเรียนดีจะมีการปรับตัวได้ไม่ดี นักเรียนที่ทางบ้านมีรายได้ต่ำ ผลการเรียนดีจะมีการปรับตัวได้ดี ส่วนนักเรียนที่ครูประเมินว่าเป็นผู้ประสบผลสำเร็จการเรียนดี จะเป็นนักเรียนที่มีการปรับตัวดี

นอกจากนี้ โอโนด้า (Onoda, 1975 : 7726-A) ศึกษา พบว่า การปรับตัวทางอารมณ์ของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางสังคม ในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปรับตัวกับเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นได้ว่าบุคคลมีการปรับตัวได้ดีเพียงไร ขึ้นอยู่กับการปรับอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองเป็นอันดับแรก

สังคมกลุ่มเพื่อนก็จัดเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลมาก เพราะมีปัญหาทางอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองไม่คลี่คลาย ก็จะกระทบไปถึงผู้อื่นที่ร่วมสังคมด้วย และโดยเฉพาะวัยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จะกระทบไปถึงผลของการเรียน การศึกษาสภาพปัญหาของการปรับตัวจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นกลไกของการปรับตัว สภาพแวดล้อมและที่สำคัญตัวนักศึกษาเอง องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษาและทางจิตวิทยาได้แก่อายุ ชั้นปี ลำดับที่ในการสอบเข้า ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง เจตคติในการเรียนแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต กับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุ หรือมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรง ทางอ้อม แต่การปรับตัวของนักศึกษาได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา รายได้ สถานภาพครอบครัว ภูมิฐานะ กลุ่มเพื่อน องค์ประกอบเหล่านี้บางองค์ประกอบเราสามารถควบคุม (Control) ได้ บางตัวสามารถปรับแต่งหรือกระทำ (Manipulate) ได้ เพื่อเป็นการลดหรือขจัดอุปสรรคของการปรับตัวให้นักศึกษาให้เบาบางหรือหมดไปได้

พฤติกรรมบางอย่าง เช่น ความก้าวร้าว หงุดหงิด การหลีกเลี่ยงหรือการถดถอย การพูดเท็จ การปรับตัว การเพ้อฝัน ความเครียด ฯลฯ เหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การปรับตัวของบุคคลต่อสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ จะเป็นปัญหาขัดขวางความมุ่งหวังของนักศึกษา เป็นตัวที่ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในระดับต่ำและไม่ถึงเกณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นตัวสร้างปัญหาให้กับสังคมที่แวดล้อมตัวเขาอยู่ เช่น มีปัญหา กับเพื่อน เข้ากับเพื่อนและอาจารย์ผู้สอนไม่ได้ ต้องอยู่ในโลกของตัวเอง ตามลำพัง และในทางตรงข้าม หากนักศึกษาสามารถปรับตัวได้ดี สามารถเข้ากับสังคมกลุ่มเพื่อน อาจารย์ผู้สอน ระบบการเรียนและบรรยากาศในมหาวิทยาลัยได้ ก็จะสามารถจะประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี อันดับที่ใช้ในการเลือกคณะ ภูมิลำเนา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้เฉลี่ยของบิดามารดา สถานภาพของครอบครัว กับการปรับตัวของนักศึกษาภาวะรอนินิจ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติในการเรียนและสุขภาพจิต กับการปรับตัวของนักศึกษาภาวะรอนินิจ
3. เพื่อศึกษาสหสัมพันธ์หลักระหว่างองค์ประกอบด้านภูมิหลัง และองค์ประกอบด้านจิตวิทยา กับการปรับตัวของนักศึกษาภาวะรอนินิจ
4. เพื่อศึกษาตัวพยากรณ์ที่ดีในการสร้างสมการพยากรณ์การปรับตัวของนักศึกษาภาวะรอนินิจ
5. เพื่อศึกษามลผลที่ได้จากการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านภูมิหลัง มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษาภาวะรอนินิจ ดังนี้
 - 1.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.3 ชั้นปี มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.4 อันดับที่ใช้ในการเลือกคณะ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.5 ภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.6 การศึกษาของบิดา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.7 การศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 1.8 รายได้เฉลี่ยของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว

- 1.9 สถาบันภาคครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
2. องค์ประกอบด้านจิตวิทยา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา
ภาวะรอนินิจ ดังนี้
 - 2.1 ความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 2.3 เจตคติในการเรียน มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 2.4 แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
 - 2.5 สุขภาพจิตของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
3. องค์ประกอบด้านภูมิหลัง และด้านจิตวิทยาสามารถร่วมกันพยากรณ์
การปรับตัวของนักศึกษภาวะรอนินิจได้
4. องค์ประกอบด้านภูมิหลังและด้านจิตวิทยา มีความสัมพันธ์กับการ
ปรับตัวของนักศึกษา วิทยาเขตปัตตานี และวิทยาเขตหาดใหญ่
5. มีองค์ประกอบใหม่ที่สำคัญมากกว่า 2 องค์ประกอบ

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านความรู้
 - 1.1 ทำให้ทราบว่า มีองค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว
ของนักศึกษภาวะรอนินิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - 1.2 ทำให้ทราบว่า ตัวแปรในองค์ประกอบใดสามารถหาสหสัมพันธ์
พหุคูณกับการปรับตัว ของนักศึกษภาวะรอนินิจได้ดี
 - 1.3 ทำให้ทราบว่า ตัวแปรใดเมื่อร่วมกับตัวแปรอื่นสามารถหา
สหสัมพันธ์พหุคูณการปรับตัว ของนักศึกษภาวะรอนินิจได้ดี
 - 1.4 ทำให้ทราบผลกระทบหรือปัญหา ที่มีต่อการปรับตัวของนักศึกษา
ภาวะรอนินิจ
2. ด้านนำไปใช้
 - 2.1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับตัวนักศึกษภาวะรอนินิจ
ที่มีปัญหาในการปรับตัว เพื่อจะได้หาทางป้องกันและแก้ไขหรือปรับปรุงตนเอง

ตาราง 2 จำนวนนักศึกษาภาวะรอบปีจําแนกตามวิชาเขต คณะ เพลศ ปีการศึกษา 2535

คณะ	ชั้นปี 1			ชั้นปี 2			ชั้นปี 3			ชั้นปี 4		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
วิทยาเขตปัตตานี												
1. ศึกษาศาสตร์	16	16	32	3	5	8	5	-	5	-	-	-
2. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	14	31	45	3	4	7	-	2	2	1	1	2
3. ศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี	2	6	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-
รวม	32	53	85	6	10	16	5	2	7	1	1	2
วิทยาเขตหาดใหญ่												
1. วิศวกรรมศาสตร์	48	8	56	38	8	46	59	3	62	19	-	19
2. ศึกษาศาสตร์	50	43	93	8	7	15	6	2	8	1	1	2
3. แพทยศาสตร์	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
4. วิทยาการจัดการ	22	27	49	15	11	26	2	3	5	2	2	4
5. ทรัพยากรธรรมชาติและ	46	21	67	15	5	20	4	2	6	7	3	10
6. เกษีษศาสตร์	3	6	9	-	3	3	1	4	5	4	3	7
7. พยาบาลศาสตร์	1	3	4	2	2	4	-	-	-	-	1	1
8. พันศแพทยศาสตร์	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
รวม	170	109	279	80	36	116	73	14	87	34	10	44
รวมทั้งสิ้น	202	162	364	86	46	132	78	16	94	35	11	46

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวประชากร ได้แก่ องค์ประกอบด้านภูมิหลังและองค์ประกอบด้านจิตวิทยา มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบด้านภูมิหลัง ประกอบด้วย

2.1.1.1 เพศ

2.1.1.2 อายุ

2.1.1.3 ชั้นปี

2.1.1.4 อันดับในการเลือกคณะ

2.1.1.5 ภูมิลำเนา

2.1.1.6 การศึกษาของบิดา

2.1.1.7 การศึกษาของมารดา

2.1.1.8 รายได้เฉลี่ยของบิดามารดา

2.1.1.9 สถานภาพของครอบครัว

2.1.2 องค์ประกอบด้านจิตวิทยา

2.1.2.1 ความวิตกกังวล

2.1.2.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1.2.3 แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

2.1.2.4 เจตคติในการเรียน

2.1.2.5 สุขภาพจิต

2.2 ตัวเกณฑ์ ได้แก่ การปรับตัวของนักศึกษา ในด้านอารมณ์ และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ด้านการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพศ หมายถึง ความเป็นเพศชายและเพศหญิงของนักศึกษา

อายุ หมายถึง อายุจริงตามปฏิทินของนักศึกษา

ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

อันดับที่ในการเลือกคณะ หมายถึง อันดับที่ของคณะที่นักศึกษาจัดลำดับการเลือกไว้เมื่อตอนสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย มีด้วยกัน 6 ลำดับ คือ อันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 6

ภูมิลำเนา หมายถึง จังหวัดที่เป็นถิ่นที่อยู่ของนักศึกษาและอยู่ยาวนานที่สุด การศึกษาของบิดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา การศึกษาของมารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา รายได้เฉลี่ยของบิดามารดา หมายถึง รายได้รายเดือนของบิดา และมารดาเฉลี่ยรวมกัน

สถานภาพของครอบครัว หมายถึง ภาวะความเป็นอยู่ของบิดาและมารดา ได้แก่ บิดามารดาอยู่รวมกัน บิดามารดาแยกกันอยู่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม บิดามารดาถึงแก่กรรม บิดามารดาหย่าขาดจากกัน

ความวิตกกังวล หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความกระวนกระวายใจ หวาดระแวงต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งบุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ ในที่นี้วัดได้ด้วยคะแนนที่นักศึกษาตอบแบบวัดความวิตกกังวล ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความมั่นใจ กล่าวที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุกลงไปตามที่ตนตั้งใจไว้ แม้ว่ามีเหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดเป็นอุปสรรคไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้น ๆ ค่อยไปด้วยความมั่นใจว่าตนเองสามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมายและมีความถูกต้อง ในที่นี้วัดได้ด้วยคะแนนที่นักศึกษาตอบแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความปรารถนา ความตั้งใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่นพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ในที่นี้วัดได้ด้วยคะแนนที่นักศึกษาตอบแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เจตคติในการเรียน หมายถึง ลักษณะความรู้สึกรู้เท่าที่ หรือการ แสดงออกของนักศึกษา ที่มีต่อเนื้อหาวิชา วิธีการเรียนตลอดจนบรรยากาศ การเรียนการสอน ในที่นี้วัดได้ด้วยคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดเจตคติ ในการเรียนที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

สุขภาวะจิต หมายถึง ภาวะของจิตใจ ซึ่งเป็นความสามารถของ บุคคลที่จะแสดงออกในแง่ดีหรือไม่ดี เพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม วัดได้ด้วยคะแนน ที่นักศึกษาตอบแบบวัดสุขภาวะจิตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การปรับตัว หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเข้าใจ สดงามภาพของตนเอง การแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยไม่มีความคับข้องใจ ตลอดจน มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข อันได้แก่ การปรับตัวทางอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง การปรับตัว กับเพื่อนและการเข้าสังคม และการปรับตัวด้านการเรียน วัดได้จากคะแนน ที่ตอบแบบวัดการปรับตัว ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาวะรอพิโนจ หมายถึง ภาวะที่นักศึกษาได้รับเมื่อเรียนครบ 2 ภาค การศึกษาแล้ว ได้ดัชนีสะสม ตั้งแต่ 1.50-1.99 วัดได้จากคะแนนเฉลี่ยสะสม ประจำ ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2535